

ВІВСЯНКА ОЧЕРЕТЯНА

Emberiza schoeniclus (Linnaeus, 1758)

Ряд Горобцеподібні – Passeriformes
Родина Вівсянкові – Emberizidae

Таксономічна належність та охоронний статус

Один із 14 видів роду у фауні України. Виокремлюють 16–20 географічних форм, з яких у країні гніздяться особини двох підвидів: "українського" *E. s. ukraineae*, які оселяються майже на всій її території та *E. s. tschusii* – в Азово-Чорноморському регіоні країни. Під час міграцій через Україну летять птахи номінативного підвиду *E. s. schoeniclus*, значна частина їх залишається на зимовий період. Включений у Додаток II Бернської конвенції та Європейський червоний список IUCN під категорією «LC».

Поширення (в тому числі в Україні), чисельність популяції та тренди

Гніздовий ареал виду охоплює Європу, Сибір (від Уральських гір до нижньої течії Єнісею, а далі північна межі досягає південно-західного узбережжя Охотського моря), Центральну Азії, Приамур'я, Далекий Схід. В Україні вівсянка очеретяна поширена майже на всій території, крім Карпат і південної частини Криму. В європейській частині ареалу гніздиться 4,1–7,08 млн пар. Найчисленніші популяції зосереджені в Росії – 1,5–2,5 млн пар, Норвегії – 0,5–1 млн пар, Румунії – 580–745 тис. пар, Швеції – 400–800 тис. пар, Польщі – 200–500 тис. пар, Фінляндії – 200–400 тис. пар, Білорусі – 200–380 тис. пар. В Європі відмічають тенденцію до зниження чисельності. В Україні чисельність оцінюють у 300–380 тис. пар, і стан угруповання є стабільним. Негативним чинником, що впливає на вид, є зменшення площ водно-болотних угідь.

Особливості біології та міграцій

Гніздовий, кочовий, перелітний, зимуючий вид. У північній частині ареалу популяції виду є перелітними, на півдні – осілими і кочовими. В Україні на місцях гніздування птахи з'являються ще в березні. Гніздиться у різноманітних водно-болотних угіддях - це і вологі луки, і низько трав'яні (осокові) болота, очеретяно-рогозові зарості тощо. Протягом одного сезону ці вівсянки мають два гніздових цикли. Осіння міграція починається досить рано: вже в середині серпня на території України реєстрували птахів з Фінляндії. Триває вона і протягом вересня – жовтня. Вівсянки очеретяні мігрують переважно в темну частину доби, хоча досить часто їхній переліт відмічають і в ранкові години. Місця зимівлі виду розташовані в Західній і Центральній Європі, на півдні Східної Європи і Центральної Азії, у Малій і Південно-західній Азії, Північно-західній Африці.

У базі даних Українського центру кільцювання птахів є 17 дальніх зворотів від вівсянок очеретяних. Із них 4 звороти стосуються птахів саме українського угруповання: їх за кільцювали в період гніздування у липні. Проте, 3 звороти – це повторні реєстрації однієї і тієї самої вівсянки (закільцьована в заплаві р. Турія (Волинська обл.) в період зимівлі в Італії протягом трьох років поспіль. Інший зворот надійшов зі Словенії (відловили 19 березня), а за кільцювали птаха влітку на Львівщині. Ще 6 птахам надягли кільця на орнітологічному стаціонарі «Чолгині» в період між 5 серпня і 1 вересня. Напевно, серед цих птахів були вівсянки українського походження, але деякі могли бути і з північних районів ареалу. Крім того, 3 особин за кільцювали у Фінляндії 19 серпня, 16 і 24

вересня: першу з них через 10 днів відловили в «Чолгинях», а інших двох зареєстрували в період зимівлі в Чернігівській і Одеській областях. Із північних регіонів, крім фінських вівсянок, є 1 птах, якого закільцювали 30 серпня під Нижнім Новгородом (Росія), а взимку його виявили в Криму. Вівсянок очеретяних, які перебували в Україні взимку, реєстрували потім в Італії, Угорщині, Болгарії, Греції, Словенії, Хорватії.

Заходи охорони та рекомендації щодо збереження

Збереження навколородних біотопів.

Автори: А.М. Полуда, І.В. Шидловський

